

Dnevni center Groharjeva hiša

KULTURNI DAN

Glasbena in likovna delavnica, ogled muzeja

V Groharjevi hiši v Sorici izvajamo kulturne dneve. Ker zaradi trenutnih razmer tega ne moremo izpeljati pri nas, ga bomo kar v vaši sobi.

Pripravili smo vam nekaj zanimivosti o Sorici in slikarju Ivanu Groharju, sprehodili se bomo po njegovi hiši, si ogledali galerijo, spominsko sobo, etnografski muzej, zavili v glasbeno sobo in ustvarjali v slikarskem ateljeju. No, atelje bo tokrat pri vas doma, izdelali si boste svoje tolkalo in narisali risbo.

Odgovoriti boste morali tudi na nekaj vprašanj, nekatere odgovore boste lahko poiskali na spletu. Napišite jih na list papirja (ali v Word), na koncu ga fotografirajte in skupaj s fotografijo likovnega izdelka pošljite svojemu učitelju/učiteljici.

Vir: splet Foto: Ivan Majc

V vasici Sorica, za katero mnogi pravijo, da je ena najlepših vasi na Slovenskem, se je leta 1867 rodil slovenski slikar Ivan Grohar. Njegova rojstna hiša danes ni preurejena le v muzej, v njej sta tudi glasbena soba in slikarski atelje. Sorica je majhna hribovska vas, ki leži na približno 820 metrih nadmorske višine. Obdajajo jo slikovita pokrajina, prekrasni hribovi in vrhovi in je odlično izhodišče za razne pohodniške ture.

1. Na zemljevidu poišči vas Sorico. Napiši regijo in občino, v kateri leži.
2. Na zemljevidu poišči vsaj dva hriba (dve gori) v bližini Sorice.
3. V Google map odtipkaj svoj naslov in naslov Groharjeve hiše v Spodnji Sorici 18. Naštej nekaj mest oz. krajev, skozi katere se pripelješ do nje, in koliko kilometrov je oddaljena od tvojega kraja:
4. Katera reka izvira v Sorici (vas je po njej dobila ime)?
5. Katero smučišče je v neposredni bližini?
6. Zaradi svoje slikovitosti je bila Sorica v preteklosti največkrat snemana slovenska vas. Njeno naravno kuliso so uporabili v kar štirih slovenskih filmih. Napiši enega.
7. V cerkvi sv. Nikolaja v Sorici najdemo freske Ivana Groharja in še enega pomembnega cerkvenega slikarja iz bližnje poljanske doline. Katerega?

Ta in vse nadaljnje fotografije Groharjeve hiše: Gašper Kačar

V tej hiši se je 15. junija 1867 rodil slikar Ivan Grohar. Sprva je bilo v hiši župnišče, kasneje so vanjo naselili revne družine (gostače), danes pa je preurejena v muzej.

8. Na spletu poišči, kaj pomeni beseda *gostač*.

Preden pa vstopimo vanjo, si preberimo še nekaj o slikarju Ivanu Groharju:

Ivan Grohar, slovenski slikar,

* 15. junij 1867, Spodnja Sorica, † 19. april 1911, Ljubljana.

Že kot otrok je kazal zanimanje za slikanje, vendar se njegov talent ni mogel razvijati. Živel je v pomanjkanju, bil je pastirček, delal je kot hlapec pri kmetih, saj za šole ni bilo denarja. Leta 1888 ga je domači župnik Anton Jamnik peljal na ogled razstave na škofjeloški grad in mu omogočil, da je poleti delal pri cerkvenem slikarju Matiji Bradašku v Kranju. Odpravil se je tudi v Zagreb, kjer je v ateljeju Spiridiona Milaneseja ustvarjal do vpoklica v avstro-ogrsko vojsko. Vojaško življenje je težko prenašal, zato je dezertiral in se odpravil proti Benetkam. Ker je tam ostal brez vsega, se je šel prijaviti na avstrijski konzulat v Trst. Leta 1889 je bil na sodišču obsojen na krajšo zaporno kazen in podaljšanje vojaškega roka za eno leto.

Leta 1892 je pri kranjskem deželnem odboru v Ljubljani vložil prošnjo za finančno podporo za študij na deželni risarski šoli v Gradcu. Podpore so mu odobrili. Dve leti kasneje je vložil prošnjo za podporo pri študiju na akademiji upodablajočih umetnosti na Dunaju. Podpora je bila odobrena, vendar kljub odlično opravljenim izpitom zaradi pomanjkljive izobrazbe ni bil sprejet. Nadaljeval je šolanje v Gradcu in ga zaključil konec leta 1894. Avgusta 1896 je odprl svoj atelje v Škofji Loki. Delal je tudi v Münchnu, kjer je obiskoval slikarsko šolo Antona Ažbeta. Doma je spoznal Riharda Jakopiča. Jeseni 1900 je sodeloval na 1. slovenski umetniški razstavi, ki jo je pripravilo Slovensko umetniško društvo. Bil je izvoljen za blagajnika društva. Zaradi težkega življenjskega položaja in lakote si je od društva nezakonito izposodil denar in bil za to obsojen na tri mesece zapora. Po končani zaporni kazni je leta 1903 odpotoval na Dunaj.

Leta 1904 so impresionisti (Rihard Jakopič, Matej Sternen, Matija Jama in Ivan Grohar) razstavljali v Mietkejevi galeriji na Dunaju kot Umetniški klub Sava. Poželi so velik uspeh in prodali nekaj slik. Kasneje je Grohar razstavljal v dunajski hiši secesije, v Beogradu, Londonu, Krakovu, Varšavi, Trstu, Devinu, Berlinu ... Kljub temu je bil še vedno finančno nepreskrbljen. Deželni odbor mu je po posredovanju Janeza Evangelista Kreka in Riharda Jakopiča leta 1911 odobril 2000 kron podpore za umetniško potovanje v Italijo. Iz Sorice je prišel v Ljubljano, da bi si nakupil vse potrebno za pot, vendar je bil tako oslavljen od bolezni, ki jo je skrival, da so ga odpeljali v deželno bolnišnico v Ljubljano, kjer je 19. aprila 1911 umrl zaradi jetike. Za sabo je pustil neprecenljive umetnine in nekaj dolgov, ki jih je poravnal Rihard Jakopič. Ta je v svojem umetniškem paviljonu pripravil VI. umetniško razstavo v spomin na Ivana Groharja.

Grohar je začel kot cerkveni slikar, nadaljeval pa kot realist. Nanj je vplival Giovanni Segantini. Po letu 1900 je slikal s simbolističnimi prvini, vendar ga je kasneje dokončno prevzel impresionizem.

Leta 1926 so mu pripravili spominsko razstavo. Imel je velik vpliv na kasnejše umetnike, njegovega Sejalca sta simbolično prevzeli Semenarna Ljubljana in Turistično društvo Sorica ter slovenski kovanec, ki ga je oblikoval Miljenko Licul. Njemu v čast v Škofji Loki vsako leto pripravijo Malo Groharjevo slikarsko kolonijo. Groharjev celopostavni spomenik stoji pred domačo vasjo, kot eden štirih impresionistov ima doprsni spomenik v parku v ljubljanskem Trnovem. Groharjev Sejalec je upodobljen na slovenskem evrskem kovancu za 5 centov.

Vir: Wikipedija

9. Ivan Grohar je umrl leta 1911. Koliko je bil star?

GROHARJEVA HIŠA

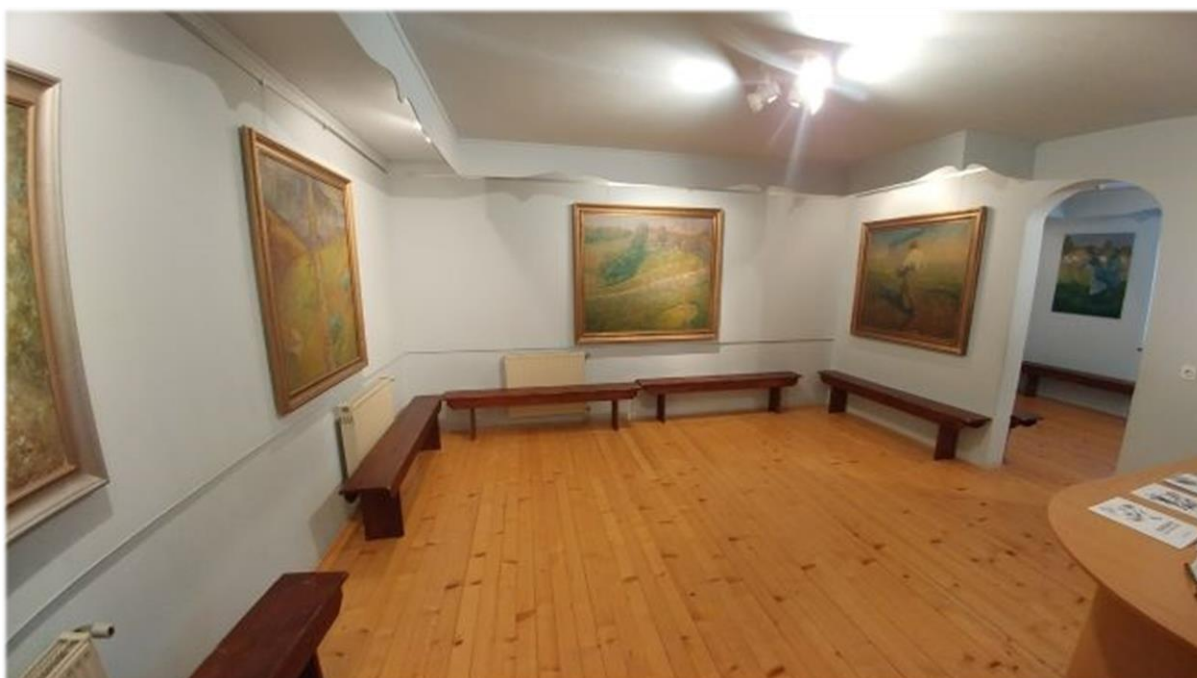
Zdaj lahko vstopimo v hišo. V veži nas pričaka reprodukcija Groharjeve slike Krompir, preberemo si lahko nekaj osnovnih podatkov o slikarju, ob steni je starejši pianino iz soriške podružnične šole. Grohar nanj sicer ni igral, marsikdo pa ne ve, da je imel glasbo zelo rad. Bil je dober pevec, znal je igrati na kitaro in citre.

Ko smo se preobuli v copate, zavijemo levo v Groharjevo galerijo in spominsko sobo. V galeriji visijo reprodukcije njegovih najbolj znanih impresionističnih slik. Naslikal jih je slikar iz Sorice, Miro Kačar.

10. Kaj je reprodukcija?

11. Napiši naslove treh impresionističnih slik, ki jih vidiš v galeriji (*namig: leva ima naslov po drevesu, sredinska po letnem času, desna pa po možu na polju*).

C Š O D
CENTER ŠOLSkih
IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI

V naslednji sobi najdemo njegovo slikarsko stojalo, na katerem čaka nedokončana slika. Tu so še kovček za barve, slikarska paleta, dva čopiča in njegov kip – osnutek za spomenik, ki stoji pred vasjo.

12. Na spletu poišči ime kiparja, ki je izdelal Groharjev spomenik.

Foto: splet

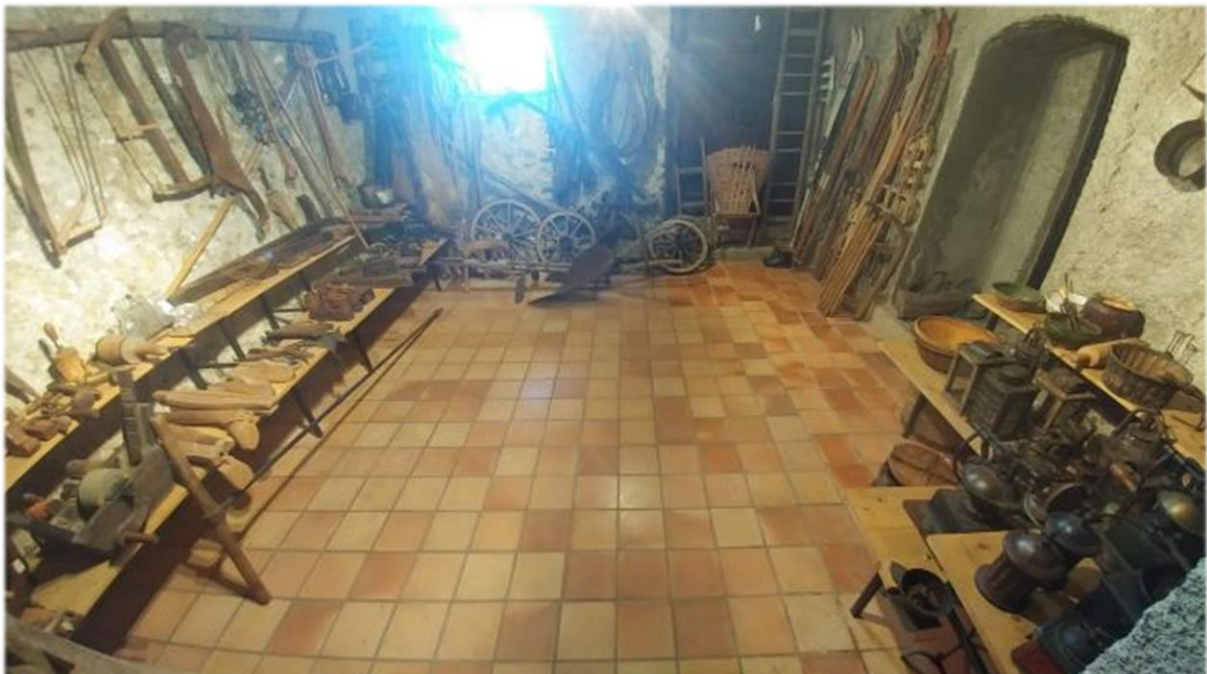

C Š O D
CENTER ŠOLSKIH
IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI

V njegovi spominski sobi visijo originali iz njegovega zgodnjega obdobja podobarstva. Grohar je svojo slikarsko pot začel kot cerkveni slikar. Slika *Rojstvo*, ki visi nad posteljo, je ena pomembnejših iz tega obdobja ustvarjanja.

Groharja smo »pogledali«, gremo še v klet. Etnografski muzej hrani bogato kulturno dediščino kraja in govori o času, ki ga ni več. Na vasi so bile razne obrti, bili so kovači, krojači, čevljarji, v kotu slonijo stare smučke.

13. Na desni strani vidimo stare svetilke, v katerih so gorele sveče. Kako se imenujejo?
14. Desno pri smučkah visi pripomoček za hojo po snegu. Kako se imenuje?
15. Naštej še 5 predmetov, ki jih vidiš fotografiji.
16. Doma poišči star predmet, ga poimenuj in na kratko opiši njegovo rabo. Če tega doma nimaš, si izberi enega iz naše etnografske zbirke.

C Š O D
CENTER ŠOLSkih
IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI

Muzej smo si ogledali, zdaj se bomo podali v prvo nadstropje, v »hišo«. Tako se je imenoval prostor v domu, kjer so se včasih največ zadrževali. Danes bi temu rekli dnevna soba. To je bil tudi prostor, ki je bil pozimi edini topel, ogrevan s krušno pečjo. Danes nam služi za jedilnico, tukaj pomalčujemo. Če si tudi ti postal lačen/a, si vzemi 15 minut odmora. Dober tek.

Omenili smo že, da Groharjeva hiša ni obnovljena le kot muzej, ampak sta v njej tudi glasbena soba in slikarski atelje. Tako lahko v njej tudi ustvarjamo, spoznavamo tolkala, igramo v tolkalnem orkestru, v ateljeju pa si narišemo svojo sliko ali risbo.

GLASBENA DELAVNICA

V glasbeni sobi nas pričakajo tolkalna glasbila. Razdelimo jih na ritmična in melodična tolkala. Ritmična so tista, na katera izvajamo le ritem, na melodična pa lahko zaigramo tudi melodijo.

17. Naštej 5 ritmičnih tolkal.

18. Naštej 3 melodična tolkala.

19. Katere skupine glasbil poleg tolkal še poznamo?

20. V sobi (na fotografiji zgoraj) lahko najdeš zelo veliko brenkalo? Kako se imenuje?

21. Spodnja imena glasbil pravilno dopiši k številkam.

Metalofon, ropotulja, viseči zvončki, kahon, kabasa, ksilofon, kongo, strgalo

22. NALOGA: Izdelaj si svoje tolkalo. Na kratko opiši svoje glasbilo in potek izdelave. Nanj lahko zaigraš kak enostaven ritem in ga posnameš na telefon.

Tolkalo je lahko vse, kar oddaja zvok in na kar tolčemo. Bodisi z udarjalkami (ksilofon), z rokami (afriški boben) ali pa udarjamo tolkalo ob tolkalo (palčke).

Predlogi za izdelavo:

- boben: potrebujemo zvočni trup (plastična posoda, škatla, lesen zaboj) in opno (prerezan večji balon, širok lepilni trak, pokrov)
- ropotulja: jogurtovi lončki, kinder jajček, riž ...
- kitara (brenkalo): škatla za čevlje, elastike
- melodično tolkalo: steklenice, kozarci, napolnjeni z različno količino vode

LIKOVNA DELAVNICA

Slikar Miro Kačar je v svojem risarskem priročniku zapisal: *»Prepričan sem, da bi vsak rad slikal. Biti slikar je nekaj zanimivega in lepega. Toda v nas se je naselilo prepričanje, da tega ne zmoremo. Seveda to ni res, treba se je odločiti, dodati malo teorije in izdelek je tu. V njem vedno poiščimo najlepše stvari. Če bomo stalno poudarjali samo napake, se te usidrajo v nas in nas neprestano spremljajo. Risanje je spretnost, ki je do neke mere dostopna vsem, saj temelji na učenju, opazovanju in vztrajnosti. Enotnega načina za učenje ni. Slikarji vedno dodajajo nova spoznanja, nove teorije in metode. Spomnimo se pregovora 'Vsake oči imajo svojega malarja'. Slikanje je močno odvisno tudi od naše domišljije. Dovoljeno je tako rekoč vse. Vsaka slika je pustolovščina zase, ostane le začetna ideja, vse ostalo nastaja sproti. Svetujem, da si občasno sliko, ki nam je všeč, uokvirimo. Tisti trenutek, ko slika visi, dobi nove razsežnosti, dodatno privlačnost in vrednost«.*

Atelje je prostor, katerem ustvarja umetnik. Poznamo slikarske, kiparske, glasbene, lončarske, plesne, mizarne in druge ateljeje. Danes bomo risali, atelje pa bo kar tvoja soba. Risba je osnova za vsakega slikarja. Tudi Ivan Grohar je svojo slikarsko pot začel na risarski šoli v Gradcu. V našem slikarskem ateljeju se najprej naučimo, da se slikar nikoli ne zmoti in da ne potrebuje radirke. Več ko je črt, bolj pogumne in močne so poteze, boljša je risba. Poleg tega se je treba risati naučiti. In če ti kdaj kaj ne uspe, to še ne pomeni, da nimaš talenta. Nariši še enkrat, dvakrat, trikrat ... vsak izdelek bo boljši. In kdor veliko in rad riše, lahko postane slikar.

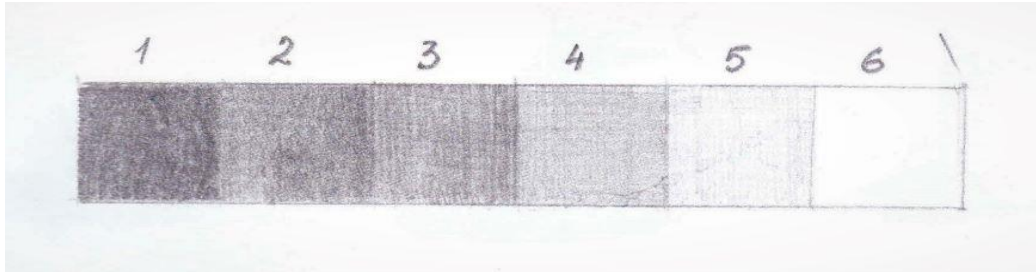
Najprej se naučimo nekaj o senčenju in osnovnih oblikah

Senčenje: Svetloba lahko prihaja na predmet z leve, desne, zadaj, zgoraj ... Zaradi svetlobe nastane na predmetu senca, ki jo imenujemo NASEBNA senca. Ta oblikuje predmet in ga poudari. Senco, ki jo vsako telo daje od sebe, pa imenujemo ODSEBNA senca. Ta ponazori lego predmeta v prostoru.

C Š O D
CENTER ŠOLSkih
IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI

Pri senčenju si pomagamo s šeststopenjsko lestvico

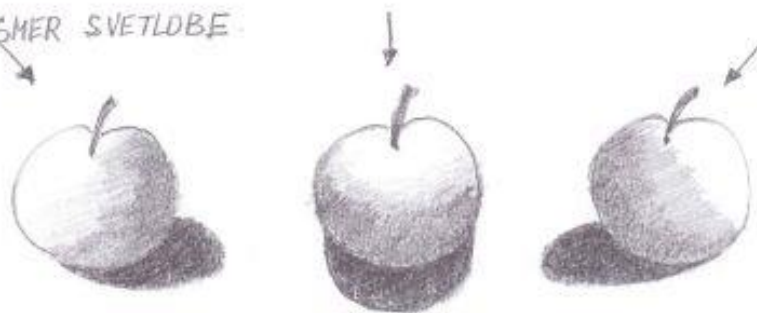

Vir: Likovna delavnica Evridika, Miro Kačar

S pomočjo senc se na risbi ustvarja globina.

SMER SVETLOBE

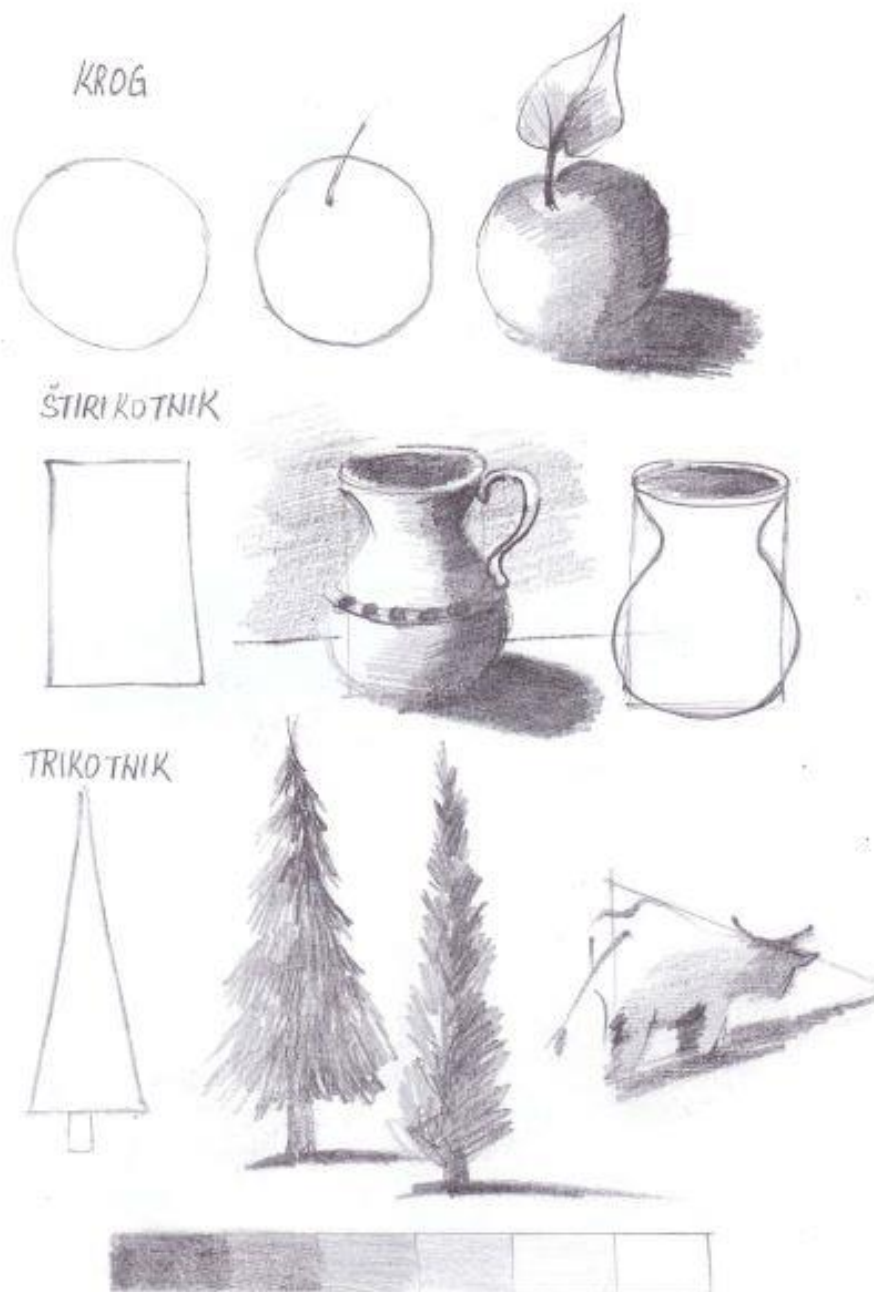
ZGORNJI ROB VOTLIH POSOD
JE OSVETLJEN!

Vir: Likovna delavnica Evridika, Miro Kačar

Osnovne oblike:

Predmete najlažje narišemo, če jim prej določimo osnovne oblike. Za slikarja so pomembne tri: krog, štirikotnik in trikotnik.

23. NALOGA: Nariši tihožitje in ga osenči s tremi sencami. Izdelek fotografiraj in pošlji učiteljici.

Primer: Na mizo položi jabolko in za njim vazo. Najprej na papir narahlo nariši njuni osnovni obliki krog in štirikotnik. Krog (jabolko) nariši na papirju nižje kot štirikotnik (vazo). Tako bo jabolko stalo pred vazo in s tem bomo na risbi dobili globino. Določi smer svetlobe. Če je ta z leve strani, bomo senčili desno stran predmetov. Prva in druga senca (svetla in temnejša) sta na predmetu, tretja (najtemnejša) pa naj bo na tleh. Pri vazi ne pozabite osenčiti še notranjega levega roba. V vazo lahko narišete še rože, lahko dodate še kak drug predmet, obrnete sence itd.

Pomembno: motiv narišemo na sredini lista, okrog pustimo nekaj centimetrov praznega prostora. Risbe namreč nikoli ne rišemo čisto do roba. In ne pozabite na podpis. Ta naj bo spredaj, nekje na risbi, tak, da ne moti izdelka. Dovolj sta ime in priimek, preostale podatke slikar napiše zadaj (tehnika, naslov, datum, dimenzije ipd.). Pomembna sta tudi svinčnik in papir. Za risanje uporabljamo mehkejše svinčnike z oznako B (pri nas uporabljamo 2B), risalni list pa obrnemo na gladko stran.

Tako, zdaj pa veselo na delo. In ne pozabite, da se danes učimo risati, ne morete se zmotiti, potrudite se po vaših najboljših močeh in prepričani smo, da bodo nastali zanimivi izdelki. In brez radirke 😊.

Kulturni dan v Groharjevi hiši smo končali. Upamo, da ste izvedeli kaj zanimivega in novega. Vabimo vas, da poleti naredite izlet v Sorico in si Groharjevo hišo ogledate še v živo. Za tiste, ki radi rišete, smo pripravili še en likovni primer, ki pa ni obvezen.

Lepo se imejte, veliko rišite in radi imejte glasbo.

24. Dodatna naloga (neobvezna)

Kako narišemo konja? Tudi ta nastane iz osnovnih likov. Pri tem pa moramo paziti na razmerja: razdalje hrbet – vrat – noge morajo biti enako dolge. Štirikotnik za glavo pa mora biti velik kot četrtno konjevega trupa. Če boste upoštevali ta pravila, bodo vsi vedeli, da ste narisali konja, čeprav bo prvič verjetno še smešen. Konj je namreč ena težjih živali za narisati. Ko ga boste narisali stotič, pa osnovnih likov ne boste več potrebovali, roka bo risala sama. 😊

